

li.remissvar@regeringskansliet.seli.dl@regeringskansliet.se

Livsmedelsverkets yttrande över remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet om betänkandet *En översyn av kontrollorganisation och finansiering av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag*, SOU 2025:64

Inledning

Livsmedelsverket välkomnar utredningens betänkande där en kontrollorganisation med färre kontrollmyndigheter föreslås. Vi anser att den utvecklingen är nödvändig för att möta utmaningarna inom den offentliga livsmedelskontrollen. Att en likvärdig, effektiv och ändamålsenlig livsmedelskontroll är svår att uppnå med nuvarande kontrollorganisation, har Livsmedelsverket konstaterat tidigare. Färre kontrollmyndigheter ökar förutsättningarna för en mer likvärdig och effektiv livsmedelskontroll, något som är positivt för både livsmedelsföretag och konsumenter.

I konsumenternas intresse arbetar Livsmedelsverket för säkra livsmedel, hållbar konsumtion och tillgång till mat och vatten vid kris och krig. Arbetet sker främst genom kommuner, länsstyrelser, företag och vård- och folkhälssoaktörer, som bidrar till säker och pålitlig mat. En väl fungerande livsmedelskontroll är avgörande för att vi i Sverige kan lita på att det vi äter och dricker är säkert. Kontrollen är också viktig för att konsumenterna inte ska bli vilseledda om vad maten innehåller och gynnar företagen när den inre marknaden fungerar på ett bra sätt.

Att livsmedelsföretagen i hela Sverige är konkurrenskraftiga och lönsamma är en förutsättning för att vårt land ska ha säkra livsmedel, en redlig hantering av livsmedel och en robust livsmedelsförsörjning i kris och krig. Riksdagen och regeringen har antagit flera styrande mål för att säkerställa en ökad konkurrenskraft i branschen. Inte minst styr livsmedelsstrategin inriktningen av Sveriges arbete inom livsmedelssektorn med målet att vi har en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar för att skapa tillväxt och sysselsättning.

Sveriges kontrollorganisation, där mer än 270 behöriga kontrollmyndigheter utför kontroll, och där styrning och vägledning är uppdelat på tre centrala myndigheter, innebär vissa utmaningar. Bedömningar och arbetssätt skiljer sig mellan kontrollmyndigheterna och kontrollen upplevs inte alltid som likvärdig. En sådan olikvärdig kontroll kan medföra konkurrensnackdelar och motverka att livsmedelsstrategins mål uppfylls. Genom en mer likvärdig kontroll kan en större samhällsekonomisk nytta uppnås, vilket skapar värde både för företagande och för konsumenter.

Sammanfattning

Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att centralisera ansvaret för den offentliga kontrollen över efterlevnaden av lagstiftningen om livsmedel, foder och animaliska biprodukter (ABP) samt djurskyddslagstiftningen i samband med slakt. Vi anser att en centralisering till Livsmedelsverket och Jordbruksverket skapar bättre möjligheter att uppnå en likvärdig, effektiv och ändamålsenlig kontroll än nuvarande kontrollorganisation med cirka 270 kontrollmyndigheter. En centralisering bör bidra till att skapa mer likartade konkurrensvillkor för företag. Genom att reducera antalet förvaltningsnivåer skapas en mer effektiv ledning, styrning och uppföljning av kontrollsystemet. En koncentration av resurser och specialistkompetens till två nationella centrala myndigheter stärker förmågan att göra rätt prioriteringar, hantera nya risker och uppfylla EU:s krav. Ett samlat ansvar underlättar även Sveriges dialog och samordning med EU och internationella aktörer. Sammantaget bedöms förslaget leda till en robustare och mer långsiktigt hållbar kontrollorganisation till gagn för både företag och konsumenter.

Livsmedelsverket tillstyrker även många övriga förslag och delar bedömningarna i betänkandet, som är nödvändiga för att genomföra den föreslagna organisationsreformen, minska kontrollavgifterna, genomföra satsningar på små företag och fortsätta förenklingsarbetet. Vi ser särskilt positivt på förslaget om att helt finansiera Livsmedelsverkets provtagningsprogram med allmänna medel, samt att ansvaret för djurskyddskontrollen i samband med slakt tydliggörs. Vi delar bedömningen i betänkandet att det behövs en ökad samordning och samverkan mellan kontrollmyndigheterna. Däremot är vi tveksamma till förslaget om att införa detaljerade krav på sådan samordning och samverkan.

Enligt Livsmedelsverket är en decentraliserad organisation en förutsättning för att kunna genomföra det utökade kontrolluppdraget. Samtidigt är vi tveksamma till att det i vår instruktion ska regleras hur den ska vara utformad. Behov och ändamålsenlighet bör vara styrande, vilket kommer medföra en god regional och lokal representation.

Vi ser ett behov av att ytterligare utreda kostnaderna för att genomföra förslagen i betänkandet och för vårt framtida fullgörande av ett utökat uppdrag. Vår bedömning är att

utredningen i flera avseenden underskattat de kostnader ett genomförande av förslagen skulle generera. Vi föreslår därför att Statskontoret får i uppdrag att göra en genomlysning av de finansiella konsekvenserna av utredningens alla förslag. Därutöver vill vi påtala att det föreligger ett generellt behov av mer ingående analys i syfte att undanröja möjliga statsstödsrelaterade problem.

Livsmedelverket delar bedömningen att det är angeläget att förslagen i betänkandet träder i kraft så snart som möjligt.

Vi vill framhålla att flera förslag med fördel kan genomföras även om inte en organisationsreform genomförs. Exempelvis förslag om utökad anslagsfinansiering, revision av kommunala kontrollmyndigheter, utveckling av samordningen kontrollmyndigheter emellan och fortsatt förändringsarbete.

Generella synpunkter

Livsmedelsverket delar i stort bedömningarna i betänkandet och tillstyrker många av förslagen. Syftet med utredningen kommer troligtvis att uppnås om förslagen genomförs. Genom att kontrollen blir mer likvärdig, mindre sårbar och att nationella prioriteringar får genomslag kommer dess kvalitet påverkas i positiv riktning. Det kan i sin tur bidra till goda och likartade konkurrensvillkor för företag, och till att konsumenter får säkra livsmedel och inte blir lurade.

Ett genomförande av förslagen i betänkandet, framför allt centralisering av kontrollen, kommer under en period att innebära stora utmaningar och kräva stora insatser från berörda myndigheter. Det kommer också att krävas fortsatta ansträngningar från myndigheternas sida efter omställningen för att säkerställa att kontrollen blir så effektiv och likvärdig som möjligt och för att underlätta ytterligare för företagen.

Livsmedelsverket har valt att ta ställning till de förslag och bedömningar som i första hand rör vår verksamhet inom de kontrollområden som omfattas av utredningen, det vill säga kontroll av livsmedel, ABP, foder och djurskydd i samband med slakt. Vi är medvetna om att den föreslagna organisationsreformen även kommer att påverka kontrollen av övriga områden, bland annat övrigt djurskydd, djurhälsa och växtskyddsmedel. Områden som omfattas av förordning (EU) 2017/625, men som inte ingår i utredningen.

Utredningen har inte haft till uppgift att se över organisationen för offentlig kontroll inom området handelsnormer. Livsmedelsverket anser att det kan finnas anledning att utreda i vilken utsträckning organisationsändringar av den nuvarande kontrollen av handelsnormer kan effektiviseras, bland annat för att underlätta för företagen.

Livsmedelsverket har i yttrande eftersträvat att använda betänkandets begrepp och uttryck för att förenkla för mottagaren i den fortsatta hanteringen.

Synpunkter på förslagen

Livsmedelsverket har valt att hänvisa till respektive avsnitt i betänkandet inom en parentes direkt efter vårt ställningstagande, förutom i avsnitt 1 där avsnittet nämns först.

Avsnitt 1 - Författningsförslag

Livsmedelsverket tillstyrker i stort förslagen i betänkandet. Dock ger vi följande kommentarer:

Avsnitt 1.1 - Förordning om samordning och samverkan

Vi är i grunden mycket positiva till samordning och samverkan på en övergripande nivå, men är tveksamma till lämpligheten i att införa detaljerade krav för samordning och samverkan. Det gäller särskilt krav om samordning av kontrollen i enskilda fall. Vidare anser vi att ett inrättande av ett särskilt kansli för administration och genomförande svårligen kan anses motiverat. Se även kommentarerna till avsnitt 22.

Avsnitt 1.2 - Ändringar i livsmedelslagen (2006:804)

Livsmedelsverket är mycket positivt till att det föreslås åtgärder som syftar till att säkerställa att information, i lämplig omfattning, kan utbytas myndigheter emellan, utan hinder av sekretess. Den föreslagna 19 b § uppvisar stora likheter med 1 kap. 16 § miljötillsynsförordningen (2011:13) och ska enligt utredningen inte förstås innebära att utlämnande myndighet förväntas sätta sig in i andra myndigheters regelverk för att kunna ta ställning till om en omständighet ska anmälas eller inte, och inte heller att det ska krävas någon närmare utredning från den myndighetens sida. Som 19 b § utformats är det dock vår uppfattning att det ligger nära till hands att dra slutsatsen att kontrollmyndigheter åläggs en skyldighet vars fullgörande förutsätter att de besitter god kännedom om bestämmelser inom andra myndigheters ansvarsområden och därutöver gör bedömningar som det i grunden ankommer andra myndigheter att göra. Givet att 19 b § motiveras utifrån dess sekretessbrytande verkan anser vi det lämpligt att säkerställa att den, så långt det är möjligt, är konkret i fråga om vilka uppgifter som ska lämnas och när de ska lämnas. Mot denna bakgrund är vi tveksamma till den föreslagna 19 b §, i dess nuvarande ordalydelse. Se även kommentarerna till avsnitt 19.6.1 och 20.1.4.

Vi är tveksamma till att andra punkten i övergångsbestämmelserna löser det problem den är avsedd att hantera. Se även kommentarerna till avsnitt 25.1 och 25.4.

Avsnitt 1.3 - Ändringar i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter

Enligt 16 § får Jordbruksverket besluta att överlåta ansvaret för *en viss typ av anläggning*, det vill säga en grupp anläggningar, förutsatt bland annat att det är till nytta för *enskilda anläggningar*. Vi anser att det finns ett behov av att klargöra bland annat om det för beslut om överlåtelse förutsätts att beslutet är till nytta för samtliga berörda anläggningar. Vi anser att det därutöver finns skäl att precisera innebörden av *en viss typ av anläggning*. Vidare anser vi att det är viktigt att Jordbruksverkets beslut om överlåtelse av ansvar kan omfatta även framtida anläggningar av en viss typ, för att säkerställa förutsebarheten för företag och inte skapa merarbete för myndigheterna. Se även kommentarerna till avsnitt 1.8.

Se kommentarerna till avsnitt 1.2 vad gäller 20 b §.

Avsnitt 1.6 - Ändringar i djurskyddslagen (2018:1192)

Se kommentarerna till avsnitt 1.2 vad gäller 7a §.

Avsnitt 1.7 - Ändringar i livsmedelsförordningen (2006:813)

Utredningen föreslår att Livsmedelsverket och Förvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) framöver ska vara behöriga att utföra livsmedelskontroll. För fullgörandet av Sveriges skyldigheter enligt artikel 4.2 i förordning (EU) 2017/625 skulle därför 29 § första stycket fortsatt fylla sitt syfte.

Avsnitt 1.8 - Ändringar i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter

Enligt Livsmedelsverkets bedömning bör det vara tillräckligt att den myndighet som bemyndigas att meddela föreskrifter enligt 7 § kan fatta beslut enligt samma paragraf. En kontrollmyndighet kan med stöd direkt i unionslagstiftningen eller 23 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter fatta de beslut som behövs för att lagen, de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som lagen kompletterar och de beslut som har meddelats med stöd av EU-bestämmelserna ska följas.

För att inte förslagen i betänkandet ska medföra att de allra flesta livsmedelsanläggningar som i någon utsträckning genererar ABP, vilket nära nog alla anläggningar gör, ska kontrolleras av såväl Jordbruksverket som Livsmedelsverket krävs att Jordbruksverket fattar beslut enligt den föreslagna 16 § i lagen om foder och animaliska biprodukter. Vi anser att det därmed blir av stor betydelse att beslut av aktuellt slag kan fattas när det finns skäl för det, på sätt som inte innebär merarbete för myndigheterna och utan att företag blir lidande. Se även kommentarerna till avsnitt 19.

Enligt 14 § ska beslut enligt den föreslagna 16 § lagen om foder och animaliska biprodukter medföra att Livsmedelsverket i fortsättningen ska vara behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och sådan annan offentlig verksamhet som hänger samman med

kontrollen av de överlåtna anläggningarna. I avsnitt 20.1.4 anges dock att Livsmedelsverket kan behöva lämna den information om resultat från kontrollen av överlåtna anläggningarna som Jordbruksverket behöver för sin riskklassning av anläggningarna. Livsmedelsverket anser att riskklassningen av anläggningar är att betrakta som annan offentlig verksamhet. Uppgiften att riskklassa anläggningar bör, som utgångspunkt, ligga på den myndighet som ansvarar för att utföra offentlig kontroll.

Avsnitt 1.11 - Ändringar i Livsmedelsverkets instruktion

Livsmedelsverket är tveksamma till utformningen av 4 § andra stycket och 4 a §. I bestämmelserna anges att myndigheten ska lämna behovsanpassade råd och stöd samt föra dialog med företrädare för branscher och aktörer i syfte att bland annat förenkla den offentliga kontrollen för verksamheterna. Offentlig kontroll är dock en verksamhet som utförs av behöriga myndigheter, alternativt organ eller personer med delegerade uppgifter, varför syftet med rådgivningen och stödet samt dialogen bör omformuleras och förtydligas. Vidare är vi tveksamma till omnämmandet av aktörer. Se även kommentarerna till avsnitt 22.2.5.

Av artikel 6 i förordning (EU) 2017/625 följer att de behöriga myndigheterna ska utföra internrevisioner eller låta sin myndighet revideras för att säkerställa sin efterlevnad av förordningen. Då förordningen avser såväl offentlig kontroll som annan offentlig verksamhet är vi tveksamma till den begränsning omnämmandet av kontroll i 8 a § andra och tredje stycket innebär.

Avsnitt 1.15 - Ändringar i länsstyrelseinstruktionen (2017:868)

Se kommentarerna till avsnitt 1.11.

Avsnitt 1.17 - Ändringar i förordningen (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll

Av avsnitt 21.3.1 i betänkandet framgår att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som avser dricksvattenanläggningar i princip helt bör finansieras med allmänna medel. Såvitt Livsmedelsverket kan bedöma har det dock inte föreslagits några ändringar som medför att avgift inte ska tas ut för sådan verksamhet.

Livsmedelsverket avstyrker den föreslagna 16 §. Myndigheten är tveksam till utredningens slutsatser avseende statsstödsproblematiken och anser att frågan behöver utredas ytterligare.

Avsnitt 16 - Kontrollorganisationen behöver förändras

Livsmedelsverket delar bedömningarna i betänkandet om nuvarande kontrollorganisation. En förändring måste ske för att uppnå en likvärdig och effektiv kontroll. Vi instämmer i att antalet kontrollmyndigheter innebär en stor utmaning, och att nationell samordning därmed är svår. Till det kommer att kontrollmyndigheterna har varierande förutsättningar

att utföra kontroll bland annat utifrån storleken på kontrolluppdraget då många myndigheter är små. (*Avsnitt 16.2 och 16.3*)

Avsnitt 17 - Förändring av kommunalt kontrollansvar för livsmedel

Livsmedelsverket delar bedömningarna i betänkandet. Vi instämmer i att en koncentration av kommunal livsmedelskontroll till kommunala förbund eller till länsstyrelserna kan minska de utmaningar med effektiv, verkningsfull och likvärdig kontroll som finns idag. Det kan även ge administrativa och kompetensrelaterade fördelar, men detta kommer inte ge tillräcklig effekt. Vi anser att samordningsproblematiken kommer att kvarstå så länge det finns mer än en kontrollmyndighet. (*Avsnitt 17.2.2 och 17.3*)

Vi instämmer i att Livsmedelsverkets övertagande av den kommunala livsmedelskontrollen skapar en mer robust organisation med förutsättningar för att bland annat öka likvärdigheten. Ett exempel som inte anges i betänkandet är att det kan ge positiva effekter på den provtagningsmetodik som tillämpas i kontrollen då den kan bli mer likvärdig vid central styrning. Dessutom blir det enklare att utse och kontrollera de officiella laboratorierna om det är en myndighet som gör det. (*Avsnitt 17.4.2*)

Ett statligt övertagande av den kommunala livsmedelskontrollen skulle även eliminera behovet av de revisioner som för nuvarande inte genomförs vid kommunala myndigheter inom de områden som omfattas av utredningen. Detta hål i Sveriges revisionssystem har funnits sedan 2022 och uppmärksammats av DG Santé F¹. (*Avsnitt 17.4.4*)

Avsnitt 18 - En centralisering av kontrollen i livsmedelkedjan

Livsmedelsverket delar i allt väsentligt bedömningarna i betänkandet. Dock vill vi lyfta följande:

- Oavsett kontrollorganisation kommer det att finnas delar i Sverige där geografi och demografi kan vara utmanande för utförandet av kontrollen. Detta kan lokalt fördyra kontrollen. I glesbygd är logistiska faktorer (långa avstånd och få kontrollobjekt) kostnadsdrivande. Det medför att den faktiska kostnaden för att utföra kontroll kan komma att vara olika för olika regioner och delar av Sverige. (*Avsnitt 18.1*)
- En viktig fördel med en centraliserad kontroll är att beslut kan fattas på nationell nivå och inte vara geografiskt begränsade, vilket ger en vinst ur ett livsmedelssäkerhets- och redlighetsperspektiv. Detta kan i sin tur leda till mer likvärdiga konkurrensförhållanden för företagen. (*Avsnitt 18.5.1*)

¹ DG Santé F är ett av EU-kommissionens direktorat som hanterar frågor om hälsa och livsmedel

- Det kommer fortsatt finnas en gränsdragningsproblematik mellan kontroll av djurskydd vid slakt och vid djurtransporter. Dessutom framgår det inte i betänkandet om länsstyrelsen fortsatt ska genomföra förprovning av stallar vid slakterier efter att Livsmedelsverket tagit över ansvaret för djurskyddskontrollen i samband med slakt. (*Avsnitt 18.7.1*)

Avsnitt 19 - En reformerad kontrollorganisation för livsmedelskedjan

Livsmedelsverket tillstyrker förslagen och vill lyfta följande:

- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att ansvaret för den offentliga kontrollen avseende livsmedel och annan offentlig verksamhet i anslutning till denna förs över från de kommunala kontrollmyndigheterna och länsstyrelserna till Livsmedelsverket. (*Avsnitt 19.1*)

Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att ansvaret för den offentliga kontrollen avseende foder och annan offentlig verksamhet i anslutning till denna förs över från länsstyrelserna till Jordbruksverket. Och att ansvaret för den offentliga kontrollen avseende ABP och annan offentlig verksamhet i anslutning till denna förs över från Livsmedelsverket, länsstyrelserna och de kommunala kontrollmyndigheterna till Jordbruksverket. (*Avsnitt 19.2*)

Vi anser att en centralisering till Livsmedelsverket och Jordbruksverket skapar bättre möjligheter att uppnå en likvärdig, effektiv och ändamålsenlig kontroll än nuvarande kontrollorganisation med cirka 270 kontrollmyndigheter. En centralisering bör även bidra till att skapa mer likartade konkurrensvillkor för företagarna. Genom att reducera antalet förvaltningsnivåer skapas en mer effektiv ledning, styrning och uppföljning av kontrollsystemet. En koncentration av resurser och specialistkompetens till två nationella centrala myndigheter stärker förmågan att göra rätt prioriteringar, hantera nya risker och uppfylla EU:s krav. Ett samlat ansvar underlättar även Sveriges dialog och samordning med EU och internationella aktörer. Sammantaget bedöms förslaget leda till en robustare och mer långsiktigt hållbar organisation för livsmedelskontrollen, till gagn för både företag och konsumenter.

Om en centralisering inte genomförs behöver andra åtgärder vidtas för att minska antalet kontrollmyndigheter.

- Livsmedelsverket tillstyrker en decentraliserad organisation vilket är en förutsättning för att kunna genomföra det utökade kontrolluppdraget. Samtidigt är vi tveksamma till att det ska regleras i Livsmedelsverkets instruktion hur den ska vara utformad. Det bör vara Livsmedelsverket som beslutar hur

organisationen ska vara uppbyggd. Behov och ändamålsenlighet bör vara styrande, vilket kommer att medföra en god regional och lokal representation. (*Avsnitt 19.1.3, 19.1.7 och 19.1.8*)

- Livsmedelsverket tillstyrker förslagen som rör revisioner enligt artikel 6 i förordning (EU) 2017/625. Att under en övergångsperiod få möjlighet att utföra revisioner av de kommunala kontrollmyndigheterna, och därigenom samla kunskap och goda exempel, kan vara till nytta för Livsmedelsverket inför en centralisering. Om centraliseringen inte genomförs bör detta förslag, tillsammans med föreslagen finansieringsform, ändå genomföras för att täppa till den lucka som finns i nuvarande revisionssystem. (*Avsnitt 19.1.9 och 19.5*)
- Livsmedelsverket tillstyrker förslagen om ansvaret för den offentliga kontrollen över efterlevnaden av ABP-lagstiftningen. Vi anser att mycket talar för att det många gånger är till fördel både för företag och kontrollmyndigheter om kontrollen av registreringspliktig ABP-verksamhet vid livsmedelsanläggningar utförs av den myndighet som ansvarar för livsmedelskontrollen. Vi delar därför bedömningen i betänkandet att det finns ett behov av att möjliggöra överlåtelse av kontrollansvar. (*Avsnitt 19.2*)
- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att det i lagen och förordningen om foder och animaliska biprodukter införs bestämmelser som gör det möjligt för Jordbruksverket att överlåta ansvaret för foder- och ABP-kontroll för vissa typer av anläggningar gruppvis till Livsmedelsverket. Men vi är tveksamma till att det medför att Livsmedelsverket måste bemyndigas att fatta beslut av det slag som avses i 7 § förordningen. Det bör vara tillräckligt att den myndighet som bemyndigats att meddela föreskrifter, det vill säga Jordbruksverket, kan fatta sådana beslut. Vidare anser vi att förutsättningarna för överlåtelse av kontrollansvar bör förtydligas och att det är viktigt att likabehandling säkerställs. (*Avsnitt 19.4*) Livsmedelsverket anser det dock inte lämpligt att lägga på myndigheterna att lösa finansieringsfrågor. Det gäller oavsett om kontrollen ska finansieras genom avgifter eller anslag. (*Avsnitt 26.10.3*)
- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att länsstyrelserna ska kunna överföra utförandet av arbetsuppgifter som rör offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet av djurtransport till slakt till Livsmedelsverket. Vi anser dock att det krävs ytterligare utredning kring principer för överföring av kontrollansvaret och för finansieringen. (*Avsnitt 19.3.3*)
- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att Livsmedelsverket blir behörig kontrollmyndighet av djurskydd i samband med slakt. Det framgår inte av

betänkandet om länsstyrelsernas förprovning av stall vid slakterier kommer att kvarstå. Vi anser att den inte behöver genomföras av länsstyrelserna som förslaget ser ut. (*Avsnitt 19.3.4*)

Livsmedelsverket delar också bedömningarna i betänkandet med följande tillägg:

- Det förändringsarbetet som pågår hos Livsmedelsverket för att förbättra kultur och bemötande bör fortsätta oavsett om förslaget om centralisering genomförs. (*Avsnitt 19.1.4*)
- Det krävs en stärkt kompetensförsörjningsplan för Livsmedelsverkets kontrollverksamhet som helhet, samt en kompetenskartläggning för organisering, säkerställande av kompetens samt ett kvalitetssäkert resursnyttjande i hela landet. Utöver det krävs en strategi för förändringen där stöd och struktur för omställning innefattas. I strategin är arbetsmiljö-, jämställdhet- och mångfaldsfrågorna en viktig del. (*Avsnitt 19.1.6*)
- För att skapa förutsättningar för utövande av riskbaserad planerad kontroll anser vi att en informationsöverföring från nuvarande till blivande kontrollmyndigheter bör ha genomförts redan innan en kommande ansvarsövergång. Förslaget i betänkandet är inte tillräckligt för att säkerställa att information överförs vid lämplig tidpunkt. (*Avsnitt 19.6.1*)

Vi betraktar inte betänkandets förslag om en succesiv överflytt av kontrollansvar för enskilda anläggningar och överföring av information från kommunal kontrollmyndighet till oss som ändamålsenlig. Vi förordar en särskild författning om informationsöverföring, som säkerställer att vi kan begära in den information vi behöver för fullgörandet av våra kommande uppgifter vid den tidpunkt vi behöver den.

En informationsöverföring i den stora skala som föreslås i betänkandet kräver noggrann planering, stora resurser och gott om tid. Dessutom är överföringen av data beroende av ett fungerande it-stöd hos de centrala myndigheterna som kan ta emot ärenden från kommunala kontrollmyndigheter och länsstyrelser. Samtidigt måste hänsyn tas till att informationsöverföringen kan omfattas av säkerhetsskyddsregleringens bestämmelser. Om nödvändig information inte överförs i tillräckligt god tid inför ansvarsövergången kan det medföra att offentlig kontroll inte utförs. Kontrollen måste kunna planeras.

Vi förordar en särskild författning om informationsöverföring, som säkerställer att vi kan begära in den information vi behöver för fullgörandet av vårt kommande uppdrag vid den tidpunkt vi behöver den. (*Avsnitt 19.6.1*)

Avsnitt 20 - Informationsutbyte mellan kontrollmyndigheter och behandling av personuppgifter

Livsmedelsverket tillstyrker att det införs bestämmelser som syftar till att säkerställa att uppgifter i lämplig utsträckning kan och ska lämnas mellan kontrollmyndigheter. Vi anser det dock inte lämpligt att, såsom föreslås i bland annat 19 b § förslag till lag om ändring i livsmedelslagen (2006:804), ålägga kontrollmyndigheter en skyldighet vars fullgörande förutsätter att de besitter expertkompetens inom andra myndigheters ansvarsområden och därtill måste göra bedömningar som i övrigt ankommer på andra myndigheter att göra. Vidare anser vi att förslaget i betänkandet inte skapar förutsättningar för den informationsöverföring som bör ske inför en kommande ansvarsövergång. Se även kommentarerna till avsnitt 19. (*Avsnitt 20.1.4 och 20.1.5*)

Livsmedelsverket delar bedömningen i betänkandet om att Livsmedelsverket och Jordbruksverket bör få uppdrag att utreda vilka it-lösningar som är nödvändiga i en ny organisationsstruktur. (*Avsnitt 20.3*)

Avsnitt 21 - Överväganden finansiering

Livsmedelsverket delar bedömningen i betänkandet, med några tillägg, om att

- anslagsfinansiera dricksvattenkontrollen. Vi saknar dock resonemang gällande förenligheten med statsstödsreglerna och förslag till ändring av livsmedelsavgiftsförordningen. (*Avsnitt 21.3.1*)
- fortsätta anslagsfinansiera foder- och livsmedelskontroll i primärproduktionen, samt kontroll av jägares verksamhet som avser överlåtelse av små mängder vildsvin eller kött av vildsvin direkt till slutkonsumenter. Detta anslag bör, om möjligt, vara ”öronmärkt” för utförande av den nämnda kontrollen. (*Avsnitt 21.3.2*)
- delvis fortsätta anslagsfinansiera kontrollen av slaktverksamhet. Vi anser dock att anslagsmedel bör tilldelas Livsmedelsverket och att dessa medel i sin helhet täcker kostnaderna för den kontroll som får anslagsfinansieras, samt att det sker en årlig översyn av detta anslag. (*Avsnitt 21.3.3*)

Livsmedelsverket tillstyrker förslagen nedan och vill lyfta följande:

- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att ABP-kontrollen i primärproduktionen finansieras med anslag, då det blir samma finansieringskälla som kontrollen av foder och livsmedel i primärproduktionen. (*Avsnitt 21.4.1*)
- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att samtliga kontrollprogram finansieras med anslag. Anslagsfinansiering underlättar för företagen och effektiviserar

administrationen hos oss. Anslaget bör öronmärkas och indexeras år för år, samt justeras vid behov. (*Avsnitt 21.4.2*)

- Livsmedelsverket tillstyrker förslagen att minska kostnaden för de allra minsta 853-anläggningarna. Samtidigt är vi tveksamma till den föreslagna lösningen med en definierad årsproduktion på 200 ton och stöd med grund i de-minimis-förordningen. Det är på många plan svårt att säkerställa en anläggnings produktionsmängd, både för företaget och för kontrollmyndigheten. Det kan ge problem och upplevas orättvist. En produktionsgräns kan också hämma företagets utveckling och expanderings.

Vi har erfarenhet av att det är administrativt tungt att ge ut stöd med grund i de-minimisförordningen. Eventuellt skulle införandet av ett nationellt register kring hur mycket stöd ett företag erhållit kunna underlätta administrationen något. Vi bedömer ändå att det är en stor administrativa börda att hantera stödet för cirka 800 anläggningar. Vi förespråkar att förslaget utreds vidare för att hitta en lösning för hantering av stöd till företagen. (*Avsnitt 21.4.3*)

- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget med minskade avgifter för exportgodkännande, men anser att en fördjupad utredning av kostnaderna och finansieringen, samt dess rättsliga stöd är nödvändig. Detta för att undvika att Sverige hamnar i en situation där inspektioner behöver avböjas och marknader därmed riskerar att förbli stängda. (*Avsnitt 21.4.4*)
- Livsmedelsverket delar bedömningen i betänkandet att internrevision bör finansieras genom myndighetens förvaltningsanslag. Vi anser att en fullgod finansiering är en förutsättning samt att en ”öronmärkt” finansiering bidrar till att säkerställa revisionens oberoende så att revisionsobjektet inte kan påverka revisionens omfattning och genomförande. (*Avsnitt 21.5*)
Samtidigt tillstyrker vi förslaget att revisioner av de kommunala kontrollmyndigheterna under en övergångsperiod finansieras med riktade anslag. Vi bedömer att finansiering krävs om revisionerna ska kunna genomföras. (*Avsnitt 21.5*)
- Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att efterhandsdebitering bör finnas kvar och blir möjlig då kontrollansvar har överlåtits till oss från Jordbruksverket. Dock delar vi inte helt bedömningen i betänkandet kring uttag av avgifter. Vi anser att det inte är optimalt att tillämpa olika modeller, det vill säga förhands- respektive efterhandsdebitering, för kontroll av foder, ABP och livsmedel i leden efter primärproduktionen. Det bör införas en gemensam modell för att ytterligare öka likvärdigheten kring avgiftsuttag. (*Avsnitt 21.6, 21.6.3 och 21.7.1*)

Vi är tveksamma till att debitering av avgift för faktiskt nedlagd tid är enklare och rättvisare än debitering av schablonbelopp. Vidare vet vi inte hur företag generellt ställer sig till de två alternativen. Debitering av schablonbelopp kan vara mer förutsägbart än alternativet. Dessutom bör det innebära en mindre omfattande administration för kontrollmyndigheten än den som krävs vid debitering av avgift för faktiskt nedlagd tid. (*Avsnitt 21.7.3*)

Avsnitt 22 - Råd, stöd, samverkan och

Livsmedelsverket delar i stort bedömningarna i betänkandet kring råd, stöd, samverkan och dialog. Vi är positiva till samordning och samverkan med kontrollmyndigheter, företrädare för branscher och aktörer i livsmedelkedjan. Vi vill dock framföra att:

- det är idag fullt möjligt att åstadkomma samverkan och samordning utifrån nuvarande regelverk. (*Avsnitt 22.1 och 22.2*)
- det finns idag redan fungerande former för samordning mellan kontrollmyndigheterna, bland annat i den så kallade strategiska gruppen. Vi är tveksamma till att formerna för samordning och samverkan detaljregleras genom författning, den bör i stället ges möjlighet att utveckla då organisationsreformen är genomförd. Se även kommentar till avsnitt 1.1. (*Avsnitt 22.2.5 och 22.3*)
- ett kansli inte bör inrättas då det riskerar att bli alltför administrativt betungande och därmed kostnadskrävande. (*Avsnitt 22.2*)
- samordning av enskilda kontroller är i vissa fall bra och kan ge fördelar. Det finns dock utmaningar med en sådan samordning. Dessa kontroller kan vara svåra att administrera och genomföra rent praktiskt och effektivt. Därmed skulle kostnaden för kontrollerna med stor sannolikhet öka. (*Avsnitt 22.2.5*)

Avsnitt 23 - Ytterligare satsningar på små företag

Livsmedelsverket tillstyrker förslaget om behovsanpassat råd och stöd, samt att ett regeringsuppdrag för kartläggning av de små företagens behov och inspektörernas kunskap kan vara en väg att gå. (*Avsnitt 23.3*) Vi är dock tveksamma till att det i vår instruktion skrivs in med sådan detaljnivå där typ av företag, det vill säga mikroföretag, nämns. (*Avsnitt 23.2*)

Avsnitt 24 - Förenklingsarbetet måste intensifieras

Livsmedelsverket delar i stort bedömningarna i betänkandet. Vi vill dock framföra att:

- ytterligare utredning krävs om formen av den funktion som föreslås inrättas på Regeringskansliet. (*Avsnitt 24*)

2025-09-29

Dnr 2025/02373

Saknr 1.1.3

- utredningens utgångspunkt om överimplementering av EU-lagstiftningen bör nyanseras. I många avseenden tillämpas unionslagstiftningen till fördel för verksamhetsutövaren. (*Avsnitt 24.1*)
- för att uppnå regelförenklingar krävs ett ökat fokus på EU-arbetet. Utrymmet att göra detta på nationell nivå är litet. (*Avsnitt 24.2*)
- den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet regleras primärt genom unionslagstiftningen. En utredning av det slag som föreslås kan möjligen motiveras, men betydande delar av den kompletterande nationella lagstiftningen på området är anpassad efter sektorsspecifika behov. Vi är därför tveksamma till att den fullt ut kan konsolideras på det sätt som beskrivs i betänkandet och även att målet "likvärdig tillämpning" bäst uppnås på aktuellt vis. (*Avsnitt 24.4*)

Avsnitt 25 - Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Livsmedelverket delar bedömningen i betänkandet om att det är angeläget att förslagen träder i kraft så snart som möjligt. Samtidigt är det svårt att tillstyrka den tänkta tidplanen då det hänger på när riksdagen kommer att ta beslut, samt när uppdrag och finansiering ges till berörda kontrollmyndigheter för att inleda förberedelser inför organisationsreformen (*Avsnitt 25 och 19.6.2*). Vi tillstyrker dock att förslaget om att anslagsfinansiera kontrollprogrammen träder i kraft så snart som möjligt. (*Avsnitt 25*) Vi delar även bedömningen om att övergångsbestämmelser behövs. (*Avsnitt 25.1.1*)

Avsnitt 26 - Konsekvenser

Livsmedelsverket instämmer delvis i den konsekvensanalys som utförts. Ett genomförande av förslagen i betänkandet skulle påtagligt påverka Livsmedelsverket, vilket vi påpekat i avsnitten ovan. Vi anser dock att vissa viktiga konsekvenser uteblivit och vill tillägga följande:

Konsekvenser för Livsmedelsverket (*Avsnitt 26.4.1*)

Fysiska kontor

Utrymme måste ges för att ordna fysiska arbetsplatser i lokaler som uppfyller våra krav på arbetsmiljö och teknisk infrastruktur.

NIS2 och CER

Livsmedelsverket har föreslagits få uppgiften att utföra tillsyn enligt NIS2- och CER-direktivet i och med den föreslagna lagen om cybersäkerhet respektive lagen om motståndskraft. En centralisering av livsmedelskontrollen kan ge fördelar i den tillsynen. Ett centralt register med verksamhetsutövare underlättar planeringen av tillsynen, samtidigt som färre myndighetskontakter förenklar för företagen. Samtidigt skulle en del

av tillsynen enligt NIS2- och CER-direktivet potentiellt kunna utföras av den personal som utför livsmedelskontrollen.

Personalsäkerhet

Det finns redan i dag en hotbild mot Livsmedelsverkets kontrollpersonal. Denna hotbild kommer rimligtvis öka och bli mer komplex och varierad i samband med att kontroll av helt nya verksamhetstyper och anläggningar tillkommer. Flera av de nya verksamheterna som ska kontrolleras bedriver också säkerhetskänslig verksamhet. Den hotbild mot medarbetare inom kontrollverksamheten som idag finns hos kommunala kontrollmyndigheter och länsstyrelser bedöms därför föras över till Livsmedelsverket.

Konsekvenser för kontrollmyndigheternas administration (Avsnitt 26.8)

Ett centralt it-stöd innehållande de uppgifter som kommunala kontrollmyndigheter och länsstyrelser tidigare förvaltat skulle ackumulerat och aggregerat kunna innebära ett skyddsvärde för vilket en särskild säkerhetskvalitetsbedömning behöver göras för att avgöra om värdet är så högt att säkerhetskvalitetslagstiftningen blir tillämplig. Konsekvensen skulle därför kunna bli att ett it-stöd blir kostsamt att utveckla och förvalta.

Konsekvenser för överprövande instanser (Avsnitt 26.9)

Det är viktigt att komma ihåg att det inte endast är domstolarna som kommer att påverkas av detta utan även Livsmedelsverket. Våra resurser kommer i högre grad att behövas till handläggning av överklaganden, vilket medför att andra åtaganden kan få stå tillbaka om inte anslaget höjs.

Ekonomiska konsekvenser (Avsnitt 26.10)

Livsmedelsverket tillstyrker förslagen i betänkandet om ökat ramanslag för att täcka kostnaderna för de förslag som föreslås i betänkandet. Samtidigt är det svårt att avgöra om beloppen som anges är tillräckliga och om samtliga kostnader för förberedelser, implementering och genomförande är inräknade. Exempelvis ryms inte kostnaden för det förberedelsearbete Livsmedelsverket förväntas genomföra under 2026, utveckling och förvaltning av it-stöd 2027 och framåt, och inte heller kostnaden för att utföra den dricksvattenkontroll som föreslås bli anslagsfinansierad. Vi föreslår därför att Statskontoret får i uppdrag att göra en genomlysning av de finansiella konsekvenserna av alla förslag i betänkandet. I samband därmed bör det säkerställas att möjliga statsstödsrelaterade problem omhändertas.

Vi vill tillägga att anslagstillskott för kontroll och godkännande av små 853-anläggningar bör ”öronmärkas”. Då kan justering av avgiften anpassas enklare till anslagets storlek, eftersom delar av kostnaderna för kontroll och godkännande fortsatt ska täckas av avgifter. (Avsnitt 26.10.10 och 26.10.11)

Närhet (*Avsnitt 26.11.5*)

Livsmedelverket vill påminna om att närhet inte enbart handlar om geografiskt avstånd. De digitala lösningar som finns idag, och som ständigt utvecklas, kan avsevärt förbättra närheten mellan kontrollmyndighet och kontrollobjekt. Troligen kommer det fysiska avståndet att spela mindre roll i framtiden.

Konsekvenser för samhällsviktig verksamhet (*Avsnitt 26.13.1*)

Livsmedelsverket anser att konsekvenser för beredskap, krisledning och säkerhet behöver analyseras vidare. Exempelvis skulle den författningsstyrda rapporteringen enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap samt kommunernas krishantering kunna påverkas negativt och därmed försvaga livsmedelssektorns och Sveriges krishantering.

Utvärdering av förslagen (*Avsnitt 26.14*)

Livsmedelsverket föreslår att ett uppdrag om utvärdering av förslagen läggs redan i samband med att ett eventuellt beslut tas om en ny kontrollorganisation. Den som utvärderar får då möjlighet att bedöma om det finns behov av nollmätning av en eller flera frågor, för att skapa god jämförelse när reformen senare utvärderas.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Christina Nordin. I den slutliga handläggningen medverkade avdelningscheferna Kristina Ohlsson och Mattias Åsander, chefsjurist Elin Häggqvist, samt verksjurist Daniel Kardell. Föredragande var Åsa Eneroth, utvärderare.

Christina Nordin

Åsa Eneroth